

В. П. Пантелеєв,

доктор економічних наук, професор,

головний науковий співробітник,

E-mail: bernstain@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6979-8861>;**О. І. Харламов,**

кандидат технічних наук,

старший науковий співробітник,

E-mail: lharlam91@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9019-3445>;

Інститут водних проблем і меліорації НААН України

Інформаційне навантаження Звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна)

Розв'язання проблеми ефективного використання водних ресурсів значною мірою ґрунтується на достовірній інформації про стан і динамічний рух водних ресурсів протягом календарного року як за окремими водокористувачами, так й по Україні в цілому. Для цього законодавцем застосований систематичний підхід до відображення обсягів води: встановлюються обсяги надходження води, а саме, забір/одержання води, об'єми фактично використаної води за рік, передані річні об'єми води та втрати води, а також водовідведення, тобто обсяги зворотних (стічних) вод різного ступеня очищення. Такі дані узагальнюються шляхом зведення інформації від водокористувачів за річковими басейнами у формі № 2ТП-водгосп (річна). Як домінуючі вимоги до упорядкування інформації про використання води водокористувачами, діяльність яких пов'язана із забором та/або використанням води, скиданням зворотних (стічних) вод та забруднюючих речовин встановлено: джерела водопостачання/водокористування; визначені дозволи на спец водокористування; ліміти умов на скид стічних вод; ліміти використання води; дотримання фактичного використання води за зазначеними потребами. У роботі досліджено природу інформаційного забезпечення використання води через розгляд його обліку і звітності як складової державного обліку водокористування та визначено організаційні засади такого обліку. Наведено класифікацію форми адміністративної звітності з діяльності водокористувачів. Розкрито сутність обов'язків водокористувачів щодо формування даних про забір, використання, передачу, втрати води та водовідведення як виконання водокористувачем своїх зобов'язань щодо державного обліку водокористування через опрацювання змісту форми державного обліку водокористування – Звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна). Простежено вимоги нормативно-правових актів щодо заповнення Звіту, зміст форми Звіту (усього 22 позиції), вказано основу інформації трьох таблиць Звіту, наведено зв'язок Звіту із системою оподаткування, проведено компаративний аналіз змісту Звітів різних часів, сформульовано висновки із проведеного дослідження та окреслено напрями подальших досліджень.

Ключові слова: водокористування, водокористувачі, державний облік водокористування, адміністративна звітність, Звіт про використання води (Звіт), форма № 2ТП-водгосп (річна).

Вступ. Пріоритети природокористування та розв'язання сучасних проблем охорони навколишнього середовища в умовах ринкової економіки зумовлюють потребу у систематизованій інформації про стан використання води як важливого природного ресурсу із дотриманням вимог раціонального використання. Розв'язання завдань, що стоять перед водною галуззю, передбачає цільове користування водними ресурсами, дотримання водокористувачами вимог регуляторів, надання достовірної інформації про обсяги використаної води, розробку та реалізацію ефективних напрямів використання води. Зазначені напрями сприятимуть формуванню економіки замкнутого циклу,

зменшенню потреби у воді, стійкому розвитку, стимулюватимуть повторне використання очищеної води тощо. Проведення в Україні іригаційної реформи за напрямами розвитку зрошуваного землеробства, а також забезпечення продовольчої безпеки, оптимізація використання водних ресурсів та електроенергії теж мають за передумову заощадливе використання води.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями встановлено відсутність фундаментальної інформації про форму звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна) (далі – Звіт), що застосовується для складання Державного водного кадастру України за розділом “Водокористування” [3]. Дані цієї форми є підґрунтям для аналізу забезпечення водними

ресурсами населення і галузей регіонів України [4; 9], звіт за формою належить до складу статистичної звітності [16], факти порушення порядку подання форми державної статистичної звітності № 2-ТП (водгосп) використовуються при розгляданні справ у судах [11]. Водночас наразі відсутній єдиний інституціональний підхід до класифікації зазначеної форми звітності.

Метою роботи є відображення змісту інформації, необхідної користувачам і респондентам, щодо використання й обліку водних ресурсів. Державний облік водокористування ґрунтується на дотриманні респондентами правил, визначених нормативно-правовими актами. Відсутність наукового опрацювання інформації про водовикористання зумовлює потребу пошуку її джерел та впорядкування регламенту викладення цієї інформації у звітній формі.

Матеріали і методи досліджень. Для досягнення поставленої мети було проаналізовано нормативно-правові акти та практику використання Звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна) із застосуванням методів компаративного аналізу Звітів за різні роки, теоретичного узагальнення та ін.

Результати дослідження та їх обговорення. Потреба у державному обліку водокористування. Відповідно до Положення про Державне агентство водних ресурсів України (далі – Держводагентство), завданнями агентства, зокрема, є внесення пропозицій щодо забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері розвитку водного господарства й меліорації земель, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів, а також розробка, встановлення режимів

роботи та затвердження правил експлуатація державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення, міжгосподарських зрошувальних і осушувальних систем тощо [8].

Ефективне розв'язання цих завдань передбачає проведення аналізу, прогнозування стану, розроблення стратегій розвитку водного сектору, які базуються на історичній інформації, що міститься у звітах про використання води. Для ефективного управління водою – безцінним природним благом – в Україні створена структура державного адміністрування, що ґрунтується на достовірних даних державного обліку води. Зведені відомості про водокористування в Україні перебувають у відкритому доступі на офіційному сайті Держводагентства [2], інформація якого дозволяє отримати об'єктивну картину динаміки руху води, що дає змогу приймати обґрунтовані рішення у водній сфері. Наприклад, у 2019 р. порівняно з 2018 р. загальний забір води з усіх джерел у басейні Дніпра зменшився на 3%, тоді як забір води на потреби аграрного сектору збільшився на 7%; частка сільського господарства у загальному заборі води збільшилася з 32,0% у 2018 р. до 35,6% у 2019 р. У 2018 р. у джерелах забору води домінували поверхневі водні об'єкти (загалом – 95%, на потреби сільського господарства – 89,4%. У 2019 р. поверхневі водні об'єкти продовжували бути основними джерелами постачання, але зазначені частки дещо зменшилися і склали відповідно 81,4% та 84,4% (табл. 1, складено авторами за даними Держводагентства [18, 19]). За даними Звіту проведений аналіз забезпечення водними ресурсами населення і галузей економіки Запорізької та Черкаської областей.

Таблиця 1

Збір води з усіх джерел по Запорізькій та Черкаській областях, басейн Дніпра, 2018–2019 рр.

(млн м³)

Джерела води	2018 р.		2019 р.	
	Усього	У т. ч. сільське господарство	Усього	У т. ч. сільське господарство
Разом, з них:	6900	2215	6671	2375
– поверхневі	5610	1981	5427	2028
– підземні	673,3	4,1	678,6	68,7
– канали	300,1	199,6	270,5	170,6
– інші	316,6	30,3	294,9	107,7

Відповідно до статті 25 Водного кодексу України [1], державний облік водокористування ведеться з метою систематизації даних про забір та використання вод, скидання зворотних вод та забруднюючих речовин, наявність систем оборотного водопостачання та їх потужність, а також про діючі системи очищення стічних вод та їх ефективність, та реалізується шляхом подання водокористувачами звітів про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна) відповідно до

Порядку ведення державного обліку водокористування (далі – Порядок) [9]. Звіти подаються до Держводагентства через організації, що належать до його сфери управління, за місцем здійснення водокористування. Зазначені директивні вимоги потребують від водокористувачів, діяльність яких підлягає державному обліку, разом із заборою води, використанням води на визначені ним потреби, відведенням зворотних (стічних) вод та провадженням іншої діяльності з водою, викону-

вати за певними правилами процедури з обліку води, відображати їх у Звіті [5] та у встановлені строки подавати до Держводагентства України. Інформація державного обліку водокористування не тільки розкриває відомості про воду на питні і санітарно-гігієнічні потреби як ресурс для виробничих процесів, зрошення земель тощо, а і є достовірним джерелом для наукового пізнання стану

водних ресурсів, розробки прогнозів або передбачень у сфері охорони довкілля та водних відносин. Основи державного обліку водокористування, а саме – мета, державний орган, який здійснює організацію ведення держобліку, зміст єдиних правил ведення державного обліку, викладених у Порядку [9], та підсумки державного обліку, викладено у табл. 2 (складено авторами за даними [1; 9]).

Таблиця 2

Організаційні засади державного обліку водокористування

Основні положення державного обліку водокористування	Зміст державного обліку водокористування
Завдання державного обліку водокористування	Встановлення відомостей про кількість і якість вод, а також даних про водокористування, на основі яких здійснюється розподіл води між водокористувачами та розробляються заходи щодо раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів [1, ст. 24]
Мета державного обліку водокористування	Систематизація даних про забір та використання вод, скидання зворотних вод та забруднюючих речовин, наявність систем оборотного водопостачання та їх потужність, а також про діючі системи очищення стічних вод та їх ефективність [1, ст. 25]
Мета систематизації даних державного обліку водокористування	Систематизація здійснюється для: поточного і перспективного планування використання водних ресурсів та здійснення водоохоронних заходів; розміщення виробничих сил на території країни; складання схем комплексного використання та охорони водних ресурсів і водогосподарських балансів; проектування об'єктів, пов'язаних з використанням водних ресурсів; прогнозування змін гідрологічних умов, водності річок та якості вод; розроблення заходів щодо підвищення ефективності роботи водогосподарських систем; нормування водоспоживання і водовідведення, показників якості вод; розроблення заходів щодо запобігання шкідливій дії вод та ліквідації її наслідків; державного нагляду (контролю) у сфері охорони і раціонального використання вод та відтворення водних ресурсів; регулювання взаємовідносин між водокористувачами, а також між водокористувачами та іншими підприємствами, установами й організаціями; вирішення питань, пов'язаних з обліком та використанням вод; інших цілей, визначених чинним законодавством [9, п. 1.2]
Орган, який здійснює організацію ведення державного обліку водокористування	Держводагентство України [9, п. 1.3]
Шлях здійснення державного обліку водокористування	Подання водокористувачами звітів про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна) [9, п. 1.3]
Порядок ведення державного обліку	Порядок ведення державного обліку водокористування, затверджений Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України 16.03.2015 р. № 78 [9]
Зміст Порядку	Встановлення єдиних правил ведення державного обліку водокористування, які є обов'язковими для водокористувачів [9, п. 1.4]
Кількість розділів Порядку	7
Підсумки/результати державного обліку водокористування	Держводагентство щороку до 01 квітня аналізує узагальнені дані про водокористування в Україні в територіальному, галузевому та басейновому розрізах та оприлюднює їх у відкритому доступі [9, п. 1.6]

Основою державного обліку водокористування є систематизація даних про водокористувачів, які, згідно з Порядком:

– здійснюють діяльність, пов'язану із забором та/або використанням води, а також скиданням зворотних (стічних) вод та забруднюючих речовин;

– здійснюють забір води із поверхневих та підземних водних об'єктів;

– забирають воду з водопровідних мереж або інших систем водопостачання і передають зворотні (стічні) води до систем водовідведення;

– забирають воду для зрошення земель;

– мають сезонний режим роботи та забирають воду;

- мають оборотні системи водопостачання;
- використовують воду для виробництва напоїв;
- скидають зворотні (стічні) води безпосередньо у водні об'єкти та підземні горизонти;
- віднесені до галузі гідроенергетики;
- користуються водними об'єктами для рибогосподарських потреб.

Порядок складається з семи розділів, а саме: 1) загальні положення; 2) заповнення адресної частини Звіту; 3) загальні положення щодо заповнення таблиць 1, 2 та 3 Звіту; 4) заповнення таблиці 1 Звіту; 5) заповнення таблиці 2 Звіту; 6) заповнення таблиці 3 Звіту; 7) особливості обліку окремих видів водокористування [9]. Генерована водокористувачами інформація про використання ними води структурно оформлюється у формі № 2ТП-водгосп (річна). Водокористувач зобов'язаний здійснювати засобами вимірювальної техніки, у тому числі автоматизованими, облік забору та використання вод, контроль за якістю і кількістю скинутих у водні об'єкти зворотних вод і забруднюючих речовин та за якістю води водних об'єктів у контрольних створах, а також подавати відповідним органам звіти в порядку, визначеному Водним кодексом та іншими законодавчими актами [1, ст. 44]. Зміст вказаного у Ко-

дексі обов'язку підкріплюється вимогою Порядку, що Звіт складається на основі даних первинного обліку водокористування згідно з показниками засобів вимірювальної техніки, результатів вимірювань показників якості води (не менше за один раз на квартал), які подаються до організацій, що належать до сфери управління Держводагентства, разом зі Звітом. За відсутності засобів вимірювальної техніки Звіт складається за технологічними даними (з використанням побічних методів обліку). Обсяги, періодичність та методи інструментально-лабораторних вимірювань якості зворотних (стічних) вод визначаються водокористувачами й організаціями, що належать до сфери управління Держводагентства.

Звіт про використання води за формою № 2-ТП – основне джерело інформації для державного обліку водокористування. Викладені за певною системою узагальнені дані державного обліку водокористування ґрунтуються на оброблених органами Держводагентства первинних даних від водокористувачів, відображених у формі звітності “Звіт про використання води” № 2ТП-водгосп (річна). У табл. 3 (складено авторами за [5; 9]) наведено основні характеристики цього Звіту.

Таблиця 3

Зміст форми державного обліку водокористування “Звіт про використання води”
№ 2ТП-водгосп (річна)

Складові характеристики форми	Зміст форми
1	2
1. Повна назва форми Звіту	Державний облік водокористування. Звітність. Звіт про використання води за 20__ рік. Форма № 2ТП-водгосп (річна)
2. Шлях здійснення державного обліку водокористування	Подання водокористувачами звітів про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна)
3. Орган, який затвердив форму Звіту	Міністерство екології та природних ресурсів України наказ від 16.03.2015 року № 78
4. Мета підготовки форми	Забезпечення складання державного водного кадастру за розділом “Водокористування”, а також систематизації даних про забір та використання вод, скидання зворотних вод та забруднюючих речовин, наявність систем оборотного водопостачання та їх потужність, про діючі системи очищення стічних вод та їх ефективність
5. Статус форми Звіту	Складова єдиних правил ведення державного обліку водокористування
6. Отримувач форми	Організації, що належать до сфери управління Держводагентства
7. Респондент	Водокористувач
8. Типи респондентів, що подають форму Звіту	Фізичні та юридичні особи, які здійснюють діяльність, пов'язану із забором та/або використанням води, скиданням зворотних (стічних) вод та забруднюючих речовин за встановленими критеріями
9. Джерела інформації водокористувача для чіткого складання Звіту (достовірність звітних даних, верифікація)	Дані первинного обліку водокористування згідно з показниками засобів вимірювальної техніки, результатів вимірювань показників якості води; за відсутності засобів вимірювальної техніки Звіт складається за технологічними даними
10. Консолідація результатів державного обліку водокористування	Держводагентство щороку до 01 квітня аналізує узагальнені дані про водокористування в Україні в територіальному, галузевому та басейновому розрізах та оприлюднює їх у відкритому доступі
11. Статус інформації Звіту	Первинні дані про водокористувача та його водогосподарську діяльність
12. Зв'язок із нормативно-правовою базою України	Водний кодекс України, Податковий кодекс України

1	2
13. Орган, який здійснює ведення державного обліку водокористування	Держводагентство України
14. Звітний період, за який заповнюється форма звітності	Календарний рік
15. Зміст форми Звіту	Характеристики збору, використання, передачі, витрат води та водовідведення, у натуральних одиницях
16. Одиниці вимірювання обсягів води	тис. куб. м
17. Зміст форми	Назва звітної форми, адресна частина, таблиця 1 “Забір, використання, передача та втрати води”, таблиця 2 “Водовідведення” та таблиця 3 “Додаткові показники використання води”, підписи водокористувача (його уповноваженої особи); звіт скріплюється печаткою водокористувача (за наявності)
18. Кількість додатків Звіту	4
19. Терміни подання звіту	Водокористувачі не пізніше 01 лютого наступного за звітним року подають Звіти до отримувачів
20. Код водокористувача у системі державного обліку водокористування	Присвоюється організаціями, що належать до сфери управління Держводагентства
21. Зв'язок із обліком розрахунків за податками водокористувача	Копії Звітів з відміткою про одержання (штампом організації, що прийняла Звіт, та датою прийняття) подаються платниками рентної плати за спеціальне використання води разом з податковими деклараціями зазначеного збору до територіальних органів Державної фіскальної служби України
22. Форма подання Звіту водокористувачами	Електронна форма

При підготовці даних державного обліку водокористування та поданні Звіту беруться до уваги критерії щодо діяльності водокористувачів, визначених у п. 1.5 Порядку [9]. Так, Звіт подається, якщо забір води із поверхневих та підземних водних об'єктів, а також забір води для зрошення сягає обсягу від 5 метрів кубічних на добу й вище. У разі припинення діяльності або недосягнення критеріїв водокористувач інформує отримувача – організацію Держводагентства про припинення або, відповідно, призупинення (до досягнення встановлених критеріїв) подання Звіту.

Звіт класифікується як річна звітність, у ньому відображаються характеристики діяльності водокористувача за рік. Однак за показниками забору/одержання води водокористувачем (граф 1 таблиці 1 Звіту) загальний обсяг фактично забраної/одержаної води за рік має бути детальне розкритим, тобто у графах 2–13 вказуються відповідні характеристики щодо води за місяцями звітного року.

Адресна частина Звіту містить інформацію про осіб, які звітують про використання води, та заповнюється респондентами цієї форми за їх типами (див. табл. 3), при цьому важливо зазначити місце здійснення діяльності/водокористування. Вказуються терміни подання звітності (не пізніше 01 лютого наступного за звітним року), прізвище, ім'я та по батькові особи, яка звітує, її місцезнаходження, код водокористувача, код згідно з ЄДРПОУ, реє-

страційний номер облікової картки платника податків, код основного виду економічної діяльності (за КВЕД ДК 009:2010) та код належності до платників єдиного податку четвертої групи. Також в адресній частині зазначають кількісні характеристики формуляра Звіту респондента щодо використання та водовідведення: кількість заповнених рядків таблиці 1 та таблиці 2, кількість бланків та номер бланка. Інформація або дані у таблицях 1 та 2 форми наводиться водокористувачами у розрізі джерел водопостачання. Якщо в одній із таблиць Звіту кількість рядків буде недостатньою, то додатково заповнюється необхідна кількість бланків, при цьому адресна частина й таблиця 3 Звіту заповнюються лише на першому бланку. Кожне джерело вказується в окремому рядку. Крім того, в окремому рядку вказується водокористувач, від якого отримано воду для очистки, скиду або використання водокористувачем-респондентом. За наявності декількох приймачів зворотних (стічних) та інших вод дані щодо кожного з них зазначаються в окремих рядках.

Таблиці форми Звіту. Діяльність водокористувачів щодо використання ними води зводиться у трьох таблицях форми Звіту (п. 17, табл. 3). Таблиця 1 призначена для обліку об'ємів води, забраної із природних джерел, одержаної від інших водокористувачів, використаної водокористувачем і переданої іншим водокористувачам для використання та (або) скиду, а також втраченої води

при транспортуванні. Зазначається об'єм забраної або одержаної від іншого водокористувача води (у тому числі зворотної (стічної) води).

Імперативною позицією процедур з використання води, про яку повідомляє водокористувач у формі № 2ТП-водгосп (річна), є встановлений йому ліміт використання на звітний рік (дані про ліміт використання подано у графі 14 таблиці 1 Звіту). Цей ліміт використання води розбивається за кожним джерелом і охоплює також об'єм води, переданої для використання на відповідні потреби водокористувачами, які самостійно не звітують. Належним чином оформлюються дозволи на спеціальне водокористування [10].

Чітке заповнення Звіту передбачає дотримання вимог нормативно-правових актів щодо використання води. Так, водокористувачі зобов'язані дотримуватися встановлених нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та встановлених лімітів забору води, лімітів використання води та лімітів скидання забруднюючих речовин, а також санітарних та інших вимог щодо впорядкування своєї території [1, ст. 44]. Порядком передбачено чотири додатки, які встановлюють єдині умови упорядкування даних для правильного заповнення Звіту:

1. Коди типу джерела водопостачання і приймача зворотних (стічних) та інших вод, усього передбачено 23 різновиди джерел.
2. Коди категорії якості забраної, одержаної, переданої і скинутої води, усього передбачено 23 варіанти градацій якості.
3. Коди інших видів використання води, усього передбачено 17 позицій.
4. Коди основних забруднюючих речовин, усього передбачено 54 види речовин від алюмінію до ціанідів, за абеткою.

Звіт підписується водокористувачем (його уповноваженою особою) та скріплюється печаткою (за наявності). Особа, яка підписала Звіт, забезпечує правильність його складання, достовірність наведених у ньому даних і своєчасність подання. Виявлені помилки або недостовірні дані можуть бути виправлені шляхом подання виправленого (уточненого) Звіту не пізніше 01 березня наступного за звітним року. Для розуміння респондентами змісту роботи зі складання Звіту у ньому наведено роз'яснення термінів, що вживаються при підготовці та заповненні водокористувачами Звіту за формою № 2ТП-водгосп (річна).

Відображення зобов'язань за податками, пов'язаними з водокористуванням. Згідно зі ст. 30 Водного кодексу “Збори за спеціальне водокористування” [1], ці збори справляються з метою стимулювання раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів і включають екологічний податок за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти та рентну плату за спеці-

альне використання води, які встановлюються Податковим кодексом України. Тому дані Звіту використовуються для формування водокористувачем податкового зобов'язання та заповнення податкових декларацій за двома податками: екологічним податком за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти ([7], розділ VIII) та рентною платою за спеціальне використання води ([7], розділ IX). У розрахунку податкової декларації екологічного податку водокористувачем – платником цього податку вказуються місце розташування джерела забруднення, код відходів, об'єкт оподаткування, ставка податку, коефіцієнти, зазначається величина податкового зобов'язання та величина зобов'язання, що уточняється, а також сума штрафу та сума пені. Податок класифікується як непрямий та включається у ціну проданого товару. Щодо рентної плати за спеціальне використання води за звітний місяць/квартал водокористувачем – її платником вказуються величина податкового зобов'язання, а також сума штрафу та сума пені. Інститут рису НААН віднесено до науково-дослідних установ, з яких не справляється збір за спеціальне використання води за обсяги води, що забирається для проведення наукових досліджень у галузі рисосіяння та для виробництва елітного насіння рису [15].

Зміст інформації, що збирають для складання Звіту водокористувачами. Відомості щодо ринку води охоплюють обсяги та якість води, час її подачі тощо і ґрунтуються, головним чином, на історичній інформації. При заповненні та поданні Звіту безумовно забезпечується задоволення потреб користувача у необхідній для управління інформації, які прописано у Водному кодексі [1]. Виконуючи свої обов'язки водокористувача, суб'єкти господарювання та інші користувачі виходять із використання води як важливого природного ресурсу у реалізації обраної моделі управління водними ресурсами. Підприємства, дотримуючись власної водної стратегії та з огляду на роль води у технологічних процесах, оцінюють потреби у воді, аналізують Звіти за попередні періоди, готують замовлення на отримання лімітів і дозволів щодо води, формують баланси/бюджети води, актуалізуючи потужності й технічні засоби передачі води (насосні станції, трубопроводи, водойми, вимірювальні пристрої [16] тощо), створюють джерела інформації про фактичні обсяги води, за схемою підготовки графіків подання внутрішньої звітності [6 с. 348–351] тощо. У звітному році складаються проекти Звіту та проводиться внутрішній контроль використання води тощо. Після завершення календарного року готується річний Звіт за звітний рік, він узгоджується із розрахунками за податками та своєчасно подається отримувачу. Звіти та податкові декларації можуть бути предметом дослідження та підтвердження зовнішнім

(незалежним) аудитом фінансової звітності. У Звіті відображаються відносини водокористувача стосовно використання водних ресурсів у формі нормативних розрахунків, використовуються натуральні показники, подаються технічні схеми, технічні характеристики [10]. Для реалізації державного/адміністративного обліку та виконання водокористувачами політики держави потрібні застосування технічних засобів вимірювання обсягів води, методів та засобів телеметрії, зусилля та час для накопичення інформації та її упорядкування. Для коректного заповнення форми Звіту потрібно ведення внутрішнього (управлінського, технічного, позабалансового) обліку обсягів води водокористувачами, ведення бухгалтерського обліку розрахунків за операціями з водокористування та за пов'язаними з ними податками.

Порівняльний аналіз змісту Звітів. На відміну від попередньої форми № 2-ТП (водгосп), затвердженої у 1997 році наказом Держкомстату України № 230 [15], аналізована форма [5] вже не класифікується як складова державної статистичної звітності суб'єктів водогосподарської діяльності; у Звіті відсутня інформація про суми сплачених до бюджету коштів, не вказується зниження скиду забруднених зворотних вод порівняно з минулим роком, контрольні цифри, фактичне використання води на потреби сільськогосподарського водопостачання тощо. У Звіті домінують вимоги Водного кодексу України щодо ведення державного обліку водокористування, респондентами зазначено водокористувачів, збережено кількість та головний зміст таблиць Звіту, матеріал кореспондує з чинною системою оподаткування тощо. Хоча Звіт [5] погоджений із Держстатом і має ознаки статистичної звітності (статистики агропрому), але він не включений до Загального табелю (переліку) форм статистичного спостереження відповідно до Закону про державну статистику [12].

Коло респондентів форми № 2ТП-водгосп (річна) розширилося, до їхнього складу додано водокористувачів – фізичних осіб, які є платниками єдиного податку четвертої групи. Починаючи з 2022 року, державний облік водокористування проводитиметься шляхом подання водокористувачами звітів про використання води за формою звітності № 2ТП-водгосп (річна) в електронній формі через Єдиний державний веб-портал електронних послуг “Портал Дія” або Портал електронних послуг Державного агентства водних ресурсів України. Норма, яка запроваджується з 01.01.2022 року, закріплена у наказі Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 18.12.2020 р. № 375 [12]. Це свідчить про розвиток цифрової економіки в управлінні водними ресурсами України як цифрової держави.

Висновки. Для орієнтування у теперішньому складному масштабі звітності з користування

водою на всіх рівнях, суспільству, органам управління та водокористувачам потрібна точна та достовірна інформація про обсяги забору та використання води. Виходячи із дотримання настанов Водного та Податкового кодексів, законодавства з охорони навколишнього середовища, нормативні акти України регламентують директивні площини користування водою, які відображаються у звітній формі № 2ТП-водгосп (річна). Інформаційне забезпечення підготовки Звіту зумовлює задоволення вимог державного обліку водокористування та полягає у ідентифікації водокористувача як респондента Звіту, встановлюється відповідність водокористувача, який звітує, визнаним критеріям. Звіт має універсальний характер для всіх типів водокористувачів. Навантаження форми свідчить про розширення кола звітування. Інформаційним навантаженням Звіту є державний/адміністративний облік, завдяки якому формуються цільові характеристики водних відносин, виникає потреба застосування технічних засобів обліку та телеметрії, певних зусиль та часу для накопичення та впорядкування інформації та заповнення форми, як забезпечення виконання водокористувачами визнаної політики Держави щодо охорони довкілля. На водокористувача покладено відповідальність за зміст та якість інформації цього Звіту. Останній підпорядкований організації ведення державного обліку водокористування та класифікується як адміністративна звітність із діяльності респондентів, яка пов'язана із забором та/або використанням води, скиданням зворотних (стічних) вод та забруднюючих речовин. Хоча Звіт й погоджений із Держстатом України, має ознаки статистичної звітності, зокрема статистики агропрому, але він не включений до Загального табелю (переліку) форм статистичного спостереження. У Звіті відображаються водні відносини у формі нормативних розрахунків, використовуються натуральні (кількісні та якісні) показники, технічні схеми та технічні характеристики відносин, пов'язаних із водою. Також ведеться внутрішній (управлінський, технічний) облік води водокористувачами, є обов'язок ведення бухгалтерського обліку розрахунків за операціями з водокористування та за пов'язаними з ними податками, що підвищує відповідальність водокористувачів щодо змісту даних форми. Звіт може бути складовою Звіту про управління підприємства. Наміри законодавця підвищувати ставки податків та ін. стимулюють водокористувачів до доцільного використання води.

Напрями подальших досліджень. У подальшому вдосконаленні інформаційного забезпечення використання води доречно врахувати: вимоги інтегрованого управління водними ресурсами; стимулювання раціонального, доцільного використання, охорони та відтворення ресурсу води за надання переваги акумуляції ресурсів на

місцевому рівні; необхідність запровадження інновацій, створення ефективних інформаційних систем, розроблення економічних важелів раціонального використання води; втілення сучасних настанов звітування за правилами ESG (англ. Environmental, Social and Corporate Governance), тобто екологічного, соціального та корпоративного управління; принципи управлінського обліку та відповідне відображення управління водними

ресурсами в обліковій політиці водокористувача тощо [6; 16].

Щодо водогосподарського комплексу України перспективними об'єктами за нагальними напрямками, згідно з [16; 1, ст. 29], є маловідходні, безвідходні, енерго- і ресурсозберігаючі технології, забезпечення вчасної подачі води на потреби зрошення земель, вжиття заходів зі зменшення негативного впливу на води.

Список використаних джерел

1. Водний кодекс України: Кодекс від 06.06.1995 р. № 2456-VI, станом на 24.07.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Офіційний вебсайт Державного агентства водних ресурсів України. URL: <https://www.davr.gov.ua/>
3. Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.1996 р. № 413, станом на 17.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-96-%D0%BF#Text>
4. Державний облік водокористування (№ 2ТП-водгосп (річна)). Регіональний офіс водних ресурсів у Черкаській області. URL: <https://ckovr.gov.ua/derzhavnyj-oblik-vodokorystuvannya/>
5. Звіт про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна): затв. Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.03.2015 р. № 78, станом на 18.12.2020 р. URL: <https://blank.dtkr.ua/blank/74>
6. Звітність підприємств: навч. посіб. / В. П. Пантелеєв та ін. Київ: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2017. 432 с.
7. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI, станом на 21.11.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Положення про Державне агентство водних ресурсів України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 393, станом на 29.05.2021 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393-2014-%D0%BF#Text>
9. Порядок ведення державного обліку водокористування: затверджено Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.03.2015 р. № 78, станом на 02.03.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-15#Text>
10. Порядок погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 р. № 321, станом на 17.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF#Text>
11. Каталог судових рішень. Запорізький окружний адміністративний суд. Постанова № 43311094, 23.03.2015. Дата ухвалення 23.03.2015. Номер справи 808/1140/15. Номер документа 43311094. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/43311094/>
12. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-XII, станом на 19.04.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text>
13. Про затвердження Змін до Порядку ведення державного обліку водокористування та Порядку функціонування модуля "Подання звіту про використання води в електронній формі" Порталу електронних послуг Державного агентства водних ресурсів України: Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 18.12.2020 р. № 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-21#Text>
14. Про затвердження форми державної статистичної звітності № 2-ТП (водгосп): Наказ Державного комітету статистики України від 30.09.1997 р. № 230, втрата чинності від 30.04.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0480-97#Text>
15. Про віднесення Інституту рису Національної академії аграрних наук до науково-дослідних установ, з яких не справляється збір за спеціальне використання води: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.01.2011 р. №48-Р. URL: <http://parusconsultant.com/?doc=070A03C19B&abz=B0CYQ>
16. Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 р. № 688-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D1%80#Text>
17. Шайхутдінова І. А., Романова О. В. Екологічні аспекти в Звіті про управління. Academic Research in Multidisciplinary Innovation: Abstracts of XI International Scientific and Practical Conference (Amsterdam, Netherlands, November 30 – December 03, 2020). Amsterdam, 2020. Р. 96–99. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/XI-Conference-30-03-AmsterdamNetherlands-Book.pdf>

18. Облік водокористування. Попередні підсумки прийому звітності форми № 2ТП-водгосп (річна) за 2019 рік. Басейнове управління водних ресурсів річок Приазов'я. URL: <https://buvrzp.gov.ua/облік-водокористування/>
19. Аналіз забезпечення водними ресурсами населення і галузей економіки. 2019 р. Черкаське управління захисних масивів Дніпровських водосховищ. URL: <https://chuzmdv.gov.ua/index.php/vodni-resursi-cherkashchini/16-kompleksne-vikoristannya/50-komvuk2>

References

1. Vodnyi kodeks Ukrainy: Kodeks vid 06.06.1995 r. № 213/95-VR, stanom na 24.07.2021 r. [Water Code of Ukraine: Code of June 06, 1995 No 213/95-VR as of July 24, 2021]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Ofitsiyni vebсайт Derzhavnoho ahentstva vodnykh resursiv Ukrainy [Official website of the State Agency of Water Resources of Ukraine]. *www.davr.gov.ua*. Retrieved from <https://www.davr.gov.ua/> [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia derzhavnoho vodnoho kadastru: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.04.1996 r. № 413, stanom na 17.09.2020 r. [On approval of the Procedure for maintaining the State Water Cadastre. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 08, 1996 as of September 17, 2020]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-96-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
4. Derzhavnyi oblik vodokorystuvannia (№ 2TP-vodhosp (richna)). Rehionalnyi ofis vodnykh resursiv u Cherkaskii oblasti [State accounting of water use (No 2TP-vodhosp (annual)). Regional office of water resources in Cherkasy region.]. *ckovr.gov.ua*. Retrieved from <https://ckovr.gov.ua/derzhavnyj-oblik-vodokorystuvannia/> [in Ukrainian].
5. Zvit pro vykorystannia vody za formoiu № 2TP-vodhosp (richna): zatverdzheno Nakazom Ministerstva ekolohii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy vid 16.03.2015 r. № 78, stanom na 18.12.2020 r. [Report on water use according to the form No 2TP-vodhosp (annual): approved by Order of the Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine of March 16, 2015 No 78 as of December 18, 2020]. *ips.ligazakon.net*. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/situation-doc/SB080773> [in Ukrainian].
6. Panteleiev, V. P., Yurchenko, O. A., Kurilo, G. M., Bezverkhyi, K. V. (2017). *Zvitnist pidpriemstvo [Reporting of enterprises]*. Kyiv: DP "Inform.-analit. ahentstvo" [in Ukrainian].
7. Podatkovyi kodeks Ukrainy: Kodeks vid 02.12.2010 r. № 2755-VI stanom na 21.11.2021 r. [Tax Code of Ukraine. Code of December 02, 2010 No 2755-VI as of November 21, 2021]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
8. Polozhennia pro Derzhavne ahentstvo vodnykh resursiv Ukrainy: zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.08.2014 r. № 393, stanom na 29.05.2021 r. [Regulations on the State Agency of Water Resources of Ukraine. Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 20, 2014 No 393 as of May 29, 2021]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
9. Poriadok vedennia derzhavnoho obliku vodokorystuvannia: zatverdzheno Nakazom Ministerstva ekolohii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy vid 16.03.2015 r., stanom na 02.03.2021 r. [The procedure for maintaining state accounting of water use. Approved by the Order of Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine March 16, 2015 No 78 as of March 02.2021]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-15#Text> [in Ukrainian].
10. Poriadok pohodzhennia ta vydachi dozvoliv na spetsialne vodokorystuvannia: zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13.03.2002 r. № 321, stanom na 17.09.2020 r. [The procedure for approval and issuance of permits for special water use. Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 13, 2002 No 321 as of September 17, 2020]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
11. Kataloh sudovykh rishen. Zaporizkyi okruzhnyi administratyvnyi sud. Postanova № 43311094, 23.03.2015. Data ukhvalennia 23.03.2015. Nomer spravy 808/1140/15. Nomer dokumenta 43311094 [Catalog of court decisions. Zaporizhzhia District Administrative Court. Resolution No 43311094, March 23, 2015. Approval of March 23, 2015. Case number 808/1140/15. Document number 43311094]. *youcontrol.com.ua*. Retrieved from <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/43311094/> [in Ukrainian].
12. Pro derzhavnu statystyku: Zakon Ukrainy vid 17.09.1992 r. № 2614-XII, stanom na 19.04.2014 r. [On State Statistics. Law of Ukraine of September 17, 1992 № 2614-XII as of April 19, 2014]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12> [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia Zmin do Poriadku vedennia derzhavnoho obliku vodokorystuvannia ta Poriadku funkcionuvannia modulia "Podannia zvituv pro vykorystannia vody v elektronni formi" Portalu elektronnykh posluh Derzhavnoho ahentstva vodnykh resursiv Ukrainy: Nakaz Ministerstva zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy vid 18.12.2020 r. № 375 [On approval of Amendments to the Procedure for state accounting of water use and the Procedure for functioning of the module "Submission of report on water use in electronic form" of the Electronic Services Portal of the State Agency of Water Resources of Ukraine: Order of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine of December 18, 2020 No 375]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-21#Text> [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia formy derzhavnoi statystychnoi zvitnosti № 2-TP (vodhosp): Nakaz Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy vid 30.09.1997 r. № 230, vtrata chynnosti vid 30.04.2015 r. [On approval of the form of state statistical reporting No 2-TP (vodhosp): Order of the State Statistics Committee of Ukraine of September 30, 1997 No 230, was repealed on April 30, 2015]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0480-97#Text> [in Ukrainian].

15. Pro vidnesennia Instytutu rysu Natsionalnoi akademii ahrarnykh nauk do naukovo-doslidnykh ustanov, z yakykh ne spravliaetsia zbir za spetsialne vykorystannia vod: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.01.2011 r. № 48-R [On assigning the Rice Institute of the National Academy of Agrarian Sciences to research institutions from which no fee is charged for the special use of water. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 24, 2011 No 48-R]. *parusconsultant.com*. Retrieved from <http://parusconsultant.com/?doc=070A03C19B&abz=B0CYQ> [in Ukrainian].

16. Stratehiia zroshennia ta drenazhu v Ukraini na period do 2030 roku: skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.08.2019 r. № 688-r [Irrigation and drainage strategy in Ukraine until 2030. Approved by the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 14, 2019 No 688-r]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

17. Shaikhutdinova, I. A., Romanova, O. V. (2020) Ekologichni aspekty v Zviti pro upravlinnia [Environmental aspects in the Management Report]. Proceedings from Academic Research in Multidisciplinary Innovation: XI Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia – XI International Scientific and Practical Conference. (pp. 96–99). Retrieved from <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/XI-Conference-30-03-AmsterdamNetherlands-Book.pdf> [in Ukrainian].

18. Oblik vodokorystuvannia. Poperedni pidsumky pryomu zvitnosti formy № 2TP-vodhosp (richna) za 2019 rik. Basynove upravlinnia vodnykh resursiv richok Pryazovia [Water use accounting. Preliminary results of acceptance of the reporting form № 2TP-vodhosp (annual) for 2019. Priazovie River Basin Water Management]. (2019). *buvrzp.gov.ua*. Retrieved from <https://buvrzp.gov.ua/облік-водокористування/> [in Ukrainian].

19. Analiz zabezpechennia vodnymy resursamy naselennia i haluzei ekonomiky. Cherkaske upravlinnia zakhysnykh masyviv Dniprovskykh vodoshkovyshch. [Analysis of water supply of the population and industries. Cherkasy Department of Protective Massifs of the Dnieper Reservoirs.]. (2019). *chuzmdv.gov.ua*. Retrieved from <https://chuzmdv.gov.ua/index.php/vodni-resursi-cherkashchini/16-kompleksne-vikoristannya/50-komvuk2> [in Ukrainian].

V. P. Panteleiev,

DSc of Economics, Professor,

Chief researcher,

E-mail: bernstain@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6979-8861>;

O. I. Kharlamov,

PhD in Technical Sciences,

Senior researcher,

E-mail: Lharlam91L@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9019-3445>;

Institute of Water Problems and Land Reclamation

of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine

The Information Loading of the Water Use Report by the Form No. 2TP-vodhosp (annual)

The solution to the problem of efficient use of water resources is largely based on reliable information about the state and dynamic movement of water resources during the calendar year both for individual water users and for Ukraine as a whole. To do this the legislator has applied a systematic approach to the reflection of water

volumes: sets the volume of water inflow, namely, water intake / output, the amount of water actually used per year, transferred annual volumes of water and water losses, and drainage, i.e. return (wastewater) of various degrees of purification. Such data are summarized by collation the information from water users in river basins in the form of No. 2TP-vodhosp (annual). The dominant requirements for streamlining information on water use by water users whose activities are related to water intake and / or use, discharge of return (waste) water and pollutants are identified: sources of water supply / water use; certain permits for special water use; limits of conditions for wastewater discharge; water use limits; compliance with the actual use of water for these needs. It was investigated the nature of information support of water use through the consideration of its accounting and reporting as a component of the state accounting of water use and the organizational principles of such accounting were determined. The classification of the forms of administrative reporting on the activities of water users is given. The essence of responsibilities of water users for the formation of data on the collection, use, transfer, loss of water and sewerage as a water user's fulfillment of his obligations on state accounting of water use through elaboration of the content of the form of state accounting of water use by the form of No. 2TP-vodhosp (annual). The requirements of normative legal acts on filling in the Report, the content of the Report form (22 items in total), the basis of information of three tables of the Report, the connection of the Report with the tax system, the comparative analysis of the content of Reports of different times research were traced; the conclusions from the conducted research are formulated and the directions of further research are outlined.

Key words: *water use, water users, state accounting of water use, administrative reporting, Report on water use (Report), form No. 2TP-vodhosp (annual).*

Бібліографічний опис для цитування:

Пантелеєв В. П., Харламов О. І. Інформаційне навантаження Звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна). *Статистика України*. 2022. № 1. С. 4–14. Doi: 10.31767/su.1(96)2022.01.01

Bibliographic description for quoting:

Panteleiev, V. P., & Kharlamov, O. I. (2022). Informatsiine navantazhennia Zvitu pro vykorystannia vody za formoiu № 2TP-vodhosp (richna) [The Information Loading of the Water Use Report by the Form No. 2TP-vodhosp (annual)]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 1, 4–14. Doi: 10.31767/su.1(96)2022.01.01 [in Ukrainian].